

# NYIREGYHÁZA.

Társadalmi hetilap. — Megjelenik minden esütörtökön.

<b>Előfizetési ára:</b>	<b>Felelős szerkesztő:</b>	<b>Társ-szerkesztő:</b>	<b>Hirdetéseket és előfizetéseket</b>
Egész évre . . . . . 5 frt — kr.	<b>Dr. Prok Gyula. Sztempák Jenő.</b>		elfogad a kiadó-hivatal: <b>Nyiregyházán,</b>
Fél évre . . . . . 2 frt 50 kr.			<b>iskola-utca 13-ik szám.</b>
Negyed évre . . . . . 1 frt 25 kr.	<b>Kiadó-tulajdonosok: a szerkesztők.</b>		Égyes szám ára 10 krajczár.

## Április 11.

Az 1848-iki nagy alkotások jelentőségének méltatásában ötven, eseményekben és fordulatokban gazdag esztendő után Király és a nemzet akarata találkozott. Minő fenséges kép az, amelyet ennek a magyar nemzetnek a legújabb időkben való sorsa előnkbe tár, hogy lássuk a mult minden hibáját abból kifejlődve, midőn a két egyedül jogosított akarata, a Királyé és nemzeté nem egy irányban, de egymást keresztező pályát követve halad; és lássuk jobb sorsunkat, erőnknek fejlődését, izmosodásunkat, anyagi és szellemi téren akkor, midőn az a két akarata egy tudatban, egy érzésben s a forduló pontot képező mult idők emlékeinek tiszteletében önkényt egyesül.

Távol áll tőlünk, hogy bírálatot mondjunk a nemzet ama részének magatartása fölött, amely az 1848-ik év emlékezete iránti mélyeséges hála és kegyelet adóját, a gyökeret vert szokásnak hódolva, márczius 15-ikén róta le úgy, hogy ezen emlékek tiszteletében való egyesülés nagy ünnepe mi sem maradt a lelkesedés tüzéből.

## A „NYIREGYHÁZA” TARCZÁJA.

### Nándor.

A magyar szent korona vélhető örökösének neve Ferencz Ferdinánd, nem Ferencz Nándor.

Ezt a megdönthetetlen igazságot némelek a történet és az alkotmány nevében védelmezik. Rosszul cselekszenek; mert ehhez a kérdéshez nincsen köze se a történetnek, se az alkotmánynak. Szomorú is volna, ha nemzetünk multjának, jelenének és jövődjének jogait olyan csekély külsőségektől kellene feltenni, amilyen egy uralkodó neve. És bizony nincsen is annyira együgyű ellenségünk, aki ezen a réven akarjon nekünk ártani.

Ez a kérdés a magyar nyelv kérdése. Ami hiba történt benne, itthon történt. Egy szegény embernek le kellett fordítania ezt a sort: „Lieber Herr Neffe, Erzherzog Franz Ferdinand.” A szegény ember elővette a maga kis Ballagiját és megtalálta benne a következő egyértékeseket: Lieber: kedves, Herr: úr, Neffe: Junokaöcs, Erzherzog: főherceg, Franz: Ferencz, Ferdinand: Nándor. Ennek utána a szegény ember azt hitte, hogy ő most már a dr. Szivák Imrétől ojtott Mezzofanti és nagy bátran lefordította azt a sort. És nem tudta a szegény ember, hogy az ő kis Ballagija nem beszél igazat, mikor azt mondja, hogy Ferdinand magyarul Nándor. Mert a szegény ember nem olvasta az Akadémia nagy szótárát, melynek IV. kötetében, a 721. lapon ez van: „Ujabb időben valamely ügyetlen szógyártó Nándort Ferdinánd helyett érzszakolta a nyelvre.”

Hanem annyit tudunk, hogy még rövid idővel ez előtt is, szinte káprázatos volt a királynak a nemzet azon érzelmeiben való osztozása iránti remény, amely érzelmeiket a 48-as nagy idők fakasztottak, startanak a magyar-szivvilágában nyitva beláthatlanidőig. Tudjuk azt is, hogy égbe törő lelkesedés vihara zúgott volna végig e jobb napokra virradt hazán, ha az a korszak alkotó érzelmi egyesülés csak pár rövid évtizeddel előbb fejeztetett volna be úgy, amiként ma. A lelkesedés hátlaja azoknak a férfiaknak szívéből indult volna ki hosszú utjára, akik első rangu tényezők a nemzet tiszteletre sarkaló nagyságának és erejének fejlesztésében és akik első rangu tényezők a nemzet osztatlan tiszteletében is.

És ezekből a tudomásunkból meritjük ama meggyőződésünket, hogy a pár évtized előtti magyar nemzet az 1848-iki alkotásoknak a korona őszinte érzelmeiben való egyesüléssel történő egységes megünnepléséből nem csinált volna kalendárium kérdést s nem helyezte volna a formát a lényeg fölébe.

Ki merné tagadni újjá teremtő fontosságát a 48-iki alkotásoknak a

magyar társadalom és állami szervezet fejlődése, kibontakozása tekintetében. De ép annyira el kell ismerni ama történelmi mozzanat jelentőségét is, midőn a multjához változatlanul és hűen ragaszkodó nemzet érzelme világát ott éri a királyi akarat szentesítése, ahol a legkényesebb történelmi források vágják azt ketté a magyar korona birtokosától, s a midőn azzal a szentesítéssel a korona és nemzet tökéletes egyesülésének mélyen óhajtott gondolata valósított meg. Valóban nem tarthatjuk megfontolt cselekedetnek a magyar társadalom visszavonulását az egyesülés ünneptől még akkor sem, ha a resistentia épen csak a márczius 15-iki emlékek fénytel és kifogástalan lelkesedéssel történt megünneplésének fáradságával támogattatik.

A nagy események, azoknak tanulságai messze átnyulnak egyes nemzedékek életétárára. A nemzet szíverésének feljutása a Koronáig emlékezetes nyugtó pont lesz a magyar nemzet történetében mindaddig, míg alkotmányosság és királyhűség lesz a magyar társadalom két legragyogóbb erénye. Épen ezért talán egymagában véve ez a történelmi mozzanat is

Stephanusnak írta magát, Stephanust veretett a pénzeire, Stephanus a krónikákban. Tudatlan létemre bizony nem szolgálhatok vele, mikor bukkánik föl elsőben a magyar István alak. Megvallom, köteviszem, hogy már a szent király életében meglehetett volna, mert az ilyes átformalódások nem történnek a nyelvekben máról holnapra. Első királyunkat magyar néven elsőben alkalmassint csak a legrégebb magyar nyelvű krónikáink nevezik, bár kétségtelen, hogy az István név megvolt az Arpádok alatt is. Az a régi magyar krónikás helyesen fordította le: Stephanus rex: István király. Ez magyarul van, Nándor meg nincsen se magyarul, se más emberi nyelven. A neologusoktól is megtagadott neologus koholmány. Szóval semmi.

De a kis Ballagiban benne van. Benne, akár csak a Rezső meg a Győző. Ez a Rezső, melyről nem tud, nem hogy a magyar nyelv, de még az Akadémia szótára sem, a Dezső kaptájára csinálódott, alig harmincz esztendőre. A koholó esse alkalmassint így járt: ha Desiderius: Dezső, miért nem lehetne Rudolphus: Rezső? Eszerint Jakob: Jezsó, Kristóf: Krezső, Mohamed: Mezső. Azt hiszem, méltóztatnak észrevenni, hogy ezzel a rendszerrel nem is lenne valami nehez dolog a hollandisták összes szentjeit, azt a hetvenezret vagy hányat, csupa szilttyává formálni. Csakhogy a nyelvek lelken erőszakot tenni nem lehet. Rudolf trónörökös a nyolczvanas években, nem tudom, mely tudatlan tanácsadó szavára, így írta magát egyszer a Nemzeti Múzeum n. könyv-

Az Akadémia szótárának e kötele 1867-ben, Czuczor Gergely halála után jelent meg, tehát Fogarasi János keze alól került ki; ama Fogarasi János alá, aki buzgó neologus léteére ugyancsak az N betűben jó magyar szavak gyanánt közli a nedély (humor), negély (affectatio), nehény (iritidum) szavakat. És ime a Nándoron még ő is elannyira megbotránkozik, hogy minden szokása ellenere gorombasággal illeti a Ferdinánd magyarjának megalakotóját. Ne méltóztatssanak mosolyogni. Fogarasi Jánosnak a nyelvújításban nagy része volt, igen jól ismerte nyelvünk történetének e forradalmas részét. Korának hiányos tudománya és vak purista-dühe őt is szokoholóvá tette; nyelvérzékének jobbik fele azonban felázadt, mikor az ügyetlen szógyártás a nevekhez mert nyulni. Azt még ő is vallotta, hogy a nyelvtörténetek, legalább a nevek körül, megvannak a maga jussai.

A Nándor: Ferdinánd rossz gyártmány. Koholója nyilván Belgrád régi Lándor- vagy Nándor-Fejérvár nevéből szedte. A Ferdinándhoz nincsen több köze, mint akár a Vielpuclhoz. Ez a lubája, nem a magyar történet vagy a magyar alkotmány veszedelme. Ha megessenek, ami aligha esik meg, hogy holnap fölfedeznék egy máig ismeretlen nyelvemlékünket, s ebben a nyelvemlékünkben megjelenne a Ferdinándusnak valamely jó régi magyar történelmi multu egyértékesek: azt mondom, fordítsuk le, sőt köteletségünk lefordítani a vélhető trónörökös egész nevét, ne csak a Franciscust. Ahogy különben lefordítottuk régi királyaink neveit. A magyar szent korona első viselője: Stephanus.

megérdemelte volna a magyar társadalomtól a könnyű lelkesedésnek megnyilatkozását. Nem tette? ám nem lehet védekeznie azzal, hogy a 48-as idők jelentősége előtt rövid 4 héttel ezelőtt tette le a hála koszorúját. — Mert láthatott volna — ha látni akart, — még egy mélységes lelkesedésre ösztönző ünnepdíszat.

Egy-két megrendelt isteni tisztelet hirdette Szabolcsvármegyében és Nyiregyháza városában a királyával való érzelmi egybeforrását. A mulasztásunkra figyelmeztetni elég sok, ünneplésnek nagyon kevés.

A márczius 15 és április 11. közötti kalendáriumi különbséget az idő a 48-as idők emlékének megünneplése tekintetében mihamar el fogja tüntetni, előre láthatóan 11. javára, már csak azért is, mert ehhez a naphoz, a iórténeti előzményétől eltérően, egy magasztos gondolat megtestesítése fűződik, tudniillik a Korona részvétele a nemzeti múlt dicsőítésében.

Április 11. valódi nemzeti ünnep lesz.

### Közügyek.

— A vármegye közigazgatási bizottsága e hó 14-én, csütörtökön délelőtt tartja meg e havi rendes ülését a vármegyeháza kistermében.

— **Árvaügyi felelősségi küldöttség.** Szabolcsvármegye közigazgatási bizottságának árvaügyi felelősségi küldöttsége f. évi április 15-én d. e. 10 órakor báró *Feilitzsch Berthold* főispán elnökelete alatt a főispán hivatalos helyiségében ülésezik.

— **Jegyzői vizsga.** A község-jegyzői szigorlat *Miköz* János alispán elnökelete alatt

vébe: Rezső. A magyarság örve alatt minden képtelenségnek kapó sajgó ideig ragaszkodott e szerencsétlen neológiához; de egyhány hónap múlva már kentelen volt sutba dobni, mint maga a trónörökös is, mert ami nem él, az nem élhet, hiába van benne a kis Ballagiban. Ez a kis Ballagi különben, úgy látszik, mindig erősen környezkedt az udvart. Ime Lajos Viktor főherceg egy idő óta Lajos Győző. Szent igaz, hogy victor: győző; de Viktor mégis csak Viktor, mert az ilyes szófordításokat nevek gyanánt nem fogadják el semmi nyelv. Ha a neveket így, a szótárból lehetne gyártani, akkor Georgius magyarul nem György lenne, hanem Földmives, németül nem Georg, hanem Ackerbauer, francziául nem Georges, hanem Laboureur. Jakab névvel megvert felebarátaink az Ültető névhez folyamodhatnának, a sok szegény lezibból meg nevetés lenne, mert Isaac: risus. Risum teateatis? . . .

Nagyságos magyarok, a mondó vagyok, hogy ha nyelvünk az ebek harminczadán van is, legalább a nevek dolgában ne bolondozunk. Ez bizony már nem a Gyulai Pal meg a Szarvas Gábor versengése, hanem a józan ész kérdése. Tessék csak elképzelni, mi történik, ha valamely német, franczia, angol ismerősünk azt kérdezi tőlünk.

— Ugyan micsoda név az a Nándor, Rezső, Győző meg Szilárd?

Ha nem akarunk hazudni, ezt kell felelnünk:

— Nándor és Rezső alig negyvenéves koholmányok, melyeket a legkonokabb neologia is megtagad. Győző szófordítás, olyan mint a schreibten: írni. A nyelv mint nevet nem ismeri. A rossz szilárd szót Szemere Pál csinálta, némelyek szerint a szilaj, mások

április 17. és 18-án a vármegyeháza kistermében fog megtartatni.

— **Kórházi választmány ülése.** A nagykállói és kisvárdai kórházi választmány április 20-án d. e. az alispán elnökelete alatt a vármegyeháza kistermében ülést tart.

### Gyümölcs-piacz Nyiregyházaán.

Említést tettünk előző számunkban arról, hogy Hoffman Mihály, a Hoffman Adolf helybeli gyümölcskereskedő czég tulajdonosa indítványt adott be Nyiregyháza város polgármesteréhez egy Nyiregyháza létesítendő „gyümölcs-piacz” megvalósítása tárgyában. Megemlítettük azt is, hogy a polgármester fölismerve a gyümölcs-piacz nagy jelentőségét, értekezletet szándékozik összehívni a terv megbeszélésére czéljából.

Ez az értekezlet e hó 16-án ül össze s épen azért idején és helyén valónak találjuk, hogy a Hoffman Mihály indítványát egész terjedelmében megismerhessük olvasóinkkal.

Az indítvány ekként szól:

*Tekintetes Polgármester úr!*

A míg Magyarország minden részében felismerték a gyümölcs termelés, a gyümölcs kivitel kereskedés nagy jelentőségét — a míg a főbb termelő helyeken mindent elkövetnek egyrészt a termelés intenzívítása — a fajta kiválasztása, a termelés kiterjesztése, másrészt a forgalomba hozatal könnyűsége, gyorsítása, biztonsága érdekében, addig nálunk Nyiregyházaán erre a legkevesebb gond sem fordítottatik.

Hogy pedig a mezőgazdaságban (főleg a kisgazdáknál) mily jelentősége van a gyümölcsnek, legyen szabad példaként felhoznom, hogy egy közeptermű meggyfa átlag 25 kg. meggyet hoz és így négy fa egy meter-mását, a minek közép átlag ára 15—16 frt. Ezen földadót mentes, gondozást, munkálást nem igénylő, árnyekadára ültetett 4 meggyfa egy hold föld tisztá jövedelmét haladja felül.

szerint a szilfa szóból, hogy a magyar is meg tudja mondani, mi a német fest. Mint név: Constantinus; Szilárd pedig Constantia.

Attól tartok, az idegen rettenve húzódik el tőlünk, ezt a beszédet hallván, mert azt hiszi, bolonddal van dolga. Józan, fegyelmzett ész nem bírja elképzelni, hogy művelt nyelv és művelt nép életében ilyen képtelen tünemények mutatkozhatnak. Hát ha még azt is megmondjuk, hogy mindez a magyar hivatalosság nyelve! Hogy az Akadémiának nincs ellene egy szava, sőt a balgaságokba belekeverik magát az uralkodó családot!

Hát legyen vége ennek a csúf tréfának. Rettenetes vallomás, de igaz, hogy nálunk a helyes, a tiszta magyarság fénytűzés; jusson hát belőle legalább a felséges királynak! Ha végtelegintünk a világtörténeten, azt tapasztaljuk, hogy a fejedelmek iródeákjai mindig és mindenütt a kor legműveltebb emberei, kik a tollat jól forgatják. Megezik, hogy egy-egy időnek a latinsága barbar, de az udvari deákok írása mégis különb a közönségesnél, mert az uralkodók körül a legtudósabb emberek forogtak. Példátlan és megbotránkosztató, hogy a magyar királynak nincsenek tollfogható deákjai, Menelik nyögusznak azonban vannak. Nálunk az a rend, hogy a király németül fogalmazott kéziratait magyarra fordítás végett kiosztják valamelyik miniszterünnak, ahol aztán ez a munka rhinocerosoknak jut, akik lehetnek igen derek, kiváló, hasznos, becsüleletes férfiak, de a nyelv dolgában rhinocerosok. És nincsen az országban ember, aki megmondja a királynak:

— Felsőleges uram, a te nevedben véte nek a grammatika, a syntaxis, a magyar nyelv ellen, és mikor magyarul szólsz, minden ma-

A legutolsó időben a nyiregyházi megye a kereskedelmi forgalomban nevet szerzett, a vevők egész raja keresi fel és szállítja központokra, vevő piacokra, külföldre, Galiciába, Németországba. — Tévedés azonban azt hinni, hogy egyedül Nyiregyháza a nyiregyházi megye termelő földje, mert a környék: Tura, Pazon, Gógény, Demecser, Újfehértó és Kisvárdá vidéke is rengeteg mennyiségű ily árut produkál. És mert e faj közkedveltségnek örvend, valóságos legfőbb közgazdasági érdek, hogy a termelt áru Nyiregyházaán koncentráltsék.

E helyett mit tapasztalunk? Egy semmiféle elfogadható érdekekkel kapcsolatba nem hozható, elavult intézkedés gátolja a piac létesülését. Az t. i., hogy az ismét eladók reggeli 9 óra előtt a piacra hozott meggyet meg nem vásárolhatják.

Eltekintve attól, hogy a piacra hozott árunak még 5, szóval öt százaléka is sok a helyi szükséglet kielégítésére, a termelők, kik 10—20 kg-ával hozzák piacra a meggyet kénytelenek reggeli 5 órától 4 teljes óráig vesztegelni hogy az összes áru 5%-a elkeljen, addig pedig az áru a melegtől, portól tetemesen megromlik, a termelő az egész és ránezve nagyon drága délelőttjét elvesztette.

A vidék pedig mely ezen zaklató intézkedést ismeri és a mely máza számlra hozhatná be áruját, kénytelen városunkat kikerülni, mert egy teljes napot kellene vesztegelnie hogy a délelőtt 9 óráig megroszabbodott áruját eladhassa. Ezenek felül czéltévesztett ezen intézkedés azért is, mert a messze vidékről ide sereglett vevő csoport a sorompóknál várja be az árut és a piac élénkségén felül a város egyik jövedelmét eszonkítja meg, legvégül pedig az a nagyon kis és a nagyérdék mellett alig figyelembe vehető vevő közönség a kis és közvetlen fogyasztó a kereskedő utján alig veszi drágábban a meggyet mint közvetlenül, de ha drágábban is venne, az idegy alatt egy néhány forintra rugó differentia miatt a termelők, a kereskedők, a város helypénz joga, a forgalom, élénkség, kereskedelem és azon nagy érdek veszt megmerhetlen sokat

gyarul tudó ember azt mondja, hogy te idegen nyelven beszélsz.

Vajjon történ-e Bécsben, hogy a császár kéziratának nyelve rossz németiségű legyen? Nem történ-e nyakát a beamternek, aki az uralkodó ellen ívet vét? Nem történnék-e hallatlan megbotránkosztás mindentűt, ahol közép-iskolai műveltségű emberek németül olvasnak? A visszadás a király nevével ép csak nálunk folyik bátran, a tudatlanság merészsegével. Mert a rhinocerosok azt hiszik, hogy ők mindent tudnak, még magyarul is.

Ép most olvasom, hogy a középiskolai tanítók egyesületének húsvétii gyűlésén mit javasolt a pápai kör. Fogalmam nincsen rola, mi az a pápai kör; de hogy okosat javasolt, az szent. Azt óhajítja, eszközölné ki az egyesület vezetősége a miniszteriumnál; 1 hogy az iskolai hatóságokat kifogásztalan magyarságu közleményekre utásítsa; 2. a tankönyveket magyar stílus szempontjából is bíráltassa meg; 3. dolgozza át egy szakember nyelvi szempontból a törvényeket, rendeleteket, törvényszéki végzéseket stb. Ez a „stb.” remélem, a királyi kéziratokra is vonatkozik. Vagy ép csak a mi felséges urunknak ne lenne része ebben a beneficiumban? Ismét hivatkozom a velünk benés szomszédországban élő Aethiopiára, hol az arabusai őr udvari diák tud arabusul, a francziául író monsieur tájékozva van a maga participiumai feől, sőt a szerccsen nyelven őr szerccsen secretarius is ura annyira a pennájának, hogy a szerccsenyek, a nyégus fermánjait olvasván, nem kéntelenek elkülni, (ami náluk a pirulás.)

Most egy magyar királynévról van szó. Az a kérdés (ilyen kérdés is csak nálunk



hogy a város az egész termelő vidék központjává tétessék.

És lehetetlen elhallgatni, hogy főleg vasárnap midőn a termelők az aratási időnyben legszívesebben keresik a piacot, a mely szorgos dolog időben még munkai szüneti törvény is kivetelt enged a mezei munkánsál, a piacra hozott árunk délelőtt 9 óráig megmaradt 95<sup>o</sup> „-át azon mód melegen kell a kereskedők kosarakba rakni, bekötöni, bevárni, a szállásra alkalmassá tenni és ime egy félóra múlva a nagy buzgalmi rendszeret utcaí sprókkal tenni főnkre az igyekezetet.

Sohasem árt példaképpé élni. Eger és Gyöngyös a cseresznye szállításnál emporumok. E helyeken hajnal 2 órakor veszi kezdetét a vásár. Az eladók és vevők egész tömege lepi el a piacot és reggeli 5-7 óráig 100-150 mázsányi cseresznye lett eladva, megvéve az eladók mennek aratási munkájokhoz, a vevők korán kezelhetik a nagy gondosságok igénylő csomagolást és végzik ezt a reggeli hűvösebb időben, friss úde gyümölcsessel telítik meg a vasuti kocsiakat.

**Keskenyén** az idény tartama alatt egész éjjel áll a piac. Rendes természetű 15-20 vasuti kocsi barack szállítatik Budapestre, Bésbe, Galicziába, Oroszországba.

Ausztria déli határszélén **Cormons** városkában, mely korai cseresznyével látja el fél Európát, már május első felében reggeli 4 órakor harangszó tudatja a vásár megnyitását, a külföld minden részéből idesereglett kereskedők százi vásárolnak ott, hatósági felügyelet mellett költöttek az úlyetek az árak a minőség szerint a kereslet és kínálat viszonyához képest állapítottak meg, mindenki köteles a hivatalos mázsálás szerint eladni, súlyos bírság fenyegeti azt az eladót, ki *kosara tetejére szobb fenekére silányabb árut helyez*, naponként 15-20 vasuti kocsi áru megy azonnal.

Ismétlem, hogy a nyiregyházi megye a kereskedelmi forgalomban elismert névvel bír és így mindent el kell követni, hogy a jó hírnev felhasználásával ez cikkek rendes elismert jó piacot teremtsünk városunkban.

lehet széles e világ): **szabad-e** 1898-ban olyan nevet iktatni történetünkbe, amelyet 1867-ben az Akadémia neologusai ügyetlen, erőszakos gyártmányok bélyegeznek. Szántszándékkal emlittem ezt a két évszámot; mert ma már az orthologusok egyik vezére is hirdeti, hogy „a nyelvtényekkel számolni kell, a lettet-nem tehetjük létlenné.” Azon kell hát gondolkozunk: van-e harmincegy esztendőnek olyan erje, hogy valamely kohlományt örökéletű „nyelvténynek” avasson: belenyugodhatunk e abba, hogy ami 1867-ben még boldogság volt, 1898-ban már bölcsesség legyen.

A király neve, azt hiszem, nem csupán a miniszteri titkár urak nyelvén forog. Van hozzá egy kis köze a népek is; s a nép tiszta érkeke csinálmányokat nem fogad el. Az ilyesmivel a maga etymológiája szerint bánik el; esküdni mernék rá, hogy az ismeretlen Nándor a nép ajkán az ismerős Sándor vagy Vándor lenne. A tudós nagyságok urak erre azt mondják: „A buta parasztság! Hát ez is argumentum?” Bizony az. Először is a buta parasztságnak jussa van követelni, hogy a király neve gyanánt ne erőszakoljanak rá holmi vad neologiat; másodsor a buta parasztság nyelvérkeke ebben a kérdésben valósgal tudományosan munkálkodik. Nem tűri, eldobja a rosszat. Ha megessék a magyarságon az a szegény, hogy egy királyunkat Nándornak hívják, a jövendő nyelvtudósai, akik már kivétel nélkül az egyedül józan nyelvtörténeti módszert fogják követni, bizonyosan megírnák valamikor, hogy nyelvünk romlása egykor fölhatott a koronáig, s egy magyar királyra koholt nevet kent a tudatlanság és izléstelenség.

A magyar szent korona vélhető örökösének neve Ferenc Ferdinánd, nem Ferenc Nándor. **Tóth Béla.**

Ezzel nemcsak a városi termelőknék nyújtunk előnyt, de a szabályozott piac az egész megye termését ide vonzaná és ezzel a piac közjövödelme is növekednék.

A felhozott példaképpé látható, hogy a piac miként volna rendezendő, a legfőbb czél az adás-vétel lehető megkönnyítése, elősegítése annak, hogy az áru friss, úde állapotban kerüljön szállításra. Hivatalos mázsza, esetleg vásárbírószág, a piac lehető korai megnyitása és minden a forgalmat akadályozó intézkedés megszüntetése.

Nem szabad feledni, hogy a nehány évvel ezelőtt alig értékszamba vett cikkek nagy szabású értékesítéséről van szó, hogy most is a piacot nyugtázó intézkedések daczára, Budapestről, de főleg Lengyelországból sok kereskedő idöz városunkban, csak jelenlétét kellőképen méltányolni kell, mert az ő versengésük ad árt a cikkeknek és mert az ő versenyük támaszja a piacot.

Ezeket azért voltam bátor előadni, hogy nagyon ósmerve a tekintetes Polgármester ur buzgalmat, a kiszagadk, a kereskedelmi forgalom érdekei iránti ügyserzetét, jelen beadványomat azon tiszteletteljes ajánlatommal együtt nagybecsű figyelmébe ajánlani bátorokodom, miszerint a piac letesítése czéljából egy ankétet összehívni kegyeskedjék, a melyre nehány termelő, nehány helybeli gyümölcs kivitelű kereskedő, a rendőség, végül az idöz lengyel kereskedő egynehány meghivatának és ezen ankét eredményeikhez képest sürgösen, legalább ideiglenesen az idei barack idényre, szilva szállítás idejére, intézkedések a jövő saison bekövetkeztéig pedig meghirdetett, a megyei községekkel közölt végleges szabályozás megtétesenek.

## Felhívás.

Szabolcs-megye területén éltek a mult században a **Magos, a Tunyoghya, a Rády, Bácsmegye és Sovány** családok. Ezen családok nemessége igazolva van, azonban a családoknak nemeslevelei, vagy az általok használt czimerek ismeretlenek. Mindenki felkeretik, hogy ha tudomással bír az említett 5 nemes levélnek holletéről s azokról, vagy azok bármelyikéről hiteles másolatot tud szerezni, darabonként ezen nemeslevelektől a másolat kiállítás költségen kívül **30 frt jutalomban részesül.** Bővebbet a vármegyei Főlevéltárnok urnál tudhatni meg, ki az eredetieknek hiteles másolatát eszközöndi.

A községi jegyző urak kéretnek, hogy e felhívás tartalmát, a tudomásuk szerint esetleg érdekeltekkel közölni sziveskedjenek.

## Hírek.

— **Április 11.** Az 1848 évi kiváló államjogi jelentőségű törvények szentesítésének napja állami ünneppé lett Ó felségének azon bölcs ténye által, hogy az ötven éves évforduló emlékezetére a nap jelentőségét méltató törvény meghozatalához adta meg legmagasabb beleegyezését. A nemzet együtt ünnepli koronás királyával a 48-iki vívmányok emlékét és évbén először. Városunkban és megyénkben április 11-ike talán azon okból, mert március 15-én lobogott a hazafiúi lelkesedés örömtüze, — aránylag fény és pompa nélkül mult el. Inkább a hivatalok ünnepe volt. A polgárság alig vett benne részt. A róm. kath. templomban délelőtt 10 órakor önnepi isteni tisztelet volt, amelyen a megyei, városi, igazságügyi és pénzügyi hatóságok vettek részt. A katonaság nem. Az izraelita statusquo hitközség is tartott isteni tiszteletet, amely után a gyermekek ünnepe következett. Az ünnepély a gyermekek, s a hitközségi kántus tagjainak „Király himnusz” énekével vette kezdetét, amit a gyermekek szavalata követett. Fried Ármin tanító ezután előadást tartott a gyermekeknek ápril 11-ének jelentőségéről. Az ünnepélyt a „Szózat” ének-

lése fejezte be. A város többi iskoláiban az emlék-ünnepe a szünidő alatt fog megtartatni.

— **Az állami tisztviselők öröme.** Általános ismeretes az az abnormis helyzet, hogy Nyiregyháza, ahol pedig a házberke aránytalanul túl magasak, a VII-ik lakber osztályba van sorozva. A város főkép azon indokból, hogy a katonatisztek lakberét azon különböztetel, mely a rendszeresített VII-ik osztály illetménye és a tenyleges lakber között van, évről-évre pótolni léven kénytelen, az utóbbi évek alatt mindent megtett ugyan az abnormitás megszüntetése érdekében, de mindannyiszor sikertelenül. A város ebbeli fárodasához csatlakoztak a mult évben az állami tisztviselők is, s tenyleges adatokkal támogatott felterjesztést intéztek a pénzügyminiszterhez, kérve őt arra, hogy lakber illetményeiket a nyiregyházi lakás-viszonyoknak megfelelően magasabb osztály szerint állapítsa meg és tegye folyóvá. Biztos forrásból értesülünk, hogy a mult héten kelt elhatározással a miniszter teljesítette a tisztviselők kérelmét s Nyiregyháza az állami tisztviselők lakber illetményét a III-ik lakber osztály szerint rendelte megállapítani.

— **A nyiregyházi jótékony nőegylet** e hó 17-én délután 3 órakor, a központi ág. ev. népiszola dísztermében tartandó koncert műsora: I. „Pillanat fölvetékek a vasuton,” humoreszk, írta és fölolvassa Dr. *Szesztay Zoltán*. II. „Mennett . . .” Schubert Ferenczről, „Czinka Panna nótája,” „Rákóczy induló,” zongorán előadja *Guttman Sándorka*. III. „Pán halála . . .” írta Reviczky Gyula, szavalja *Kovács Edit* urhölgy. IV. „Rika belépője,” Szabados Bélától, „Magyar népdalok,” énekl *Májerszky Nelli* urhölgy. Belépti jegy 50 kr. Jegyek már most is válthatók: Ruzsonyi testvérek-, Guttman Henrik urak- és Jakobovics Fanny kisasszony életében.

— **Széchenyi ünnepély.** A kereskedő ifjak egyesülete folyó hó 24-én este 8 órakor a legnagyobb magyar *Széchenyi Istvan* graf emlékezetére a Korona szálloda dísztermében ünnepélyt rendez, melyre megynék és városunk t. közönségét ez uton tisztelettel meghívja. — Sorrend: Nyitány, előadja *Benczy Gyula* zenekara; Városi daleylet. Önnepi beszéd tartja *Haas Ignác* úr. Alkalmi költemény Dr. *Jarossy Sándortól*. Városi daleylet. *Benczy Gyula* zenekara. Belépti díj egy korona. A tiszta jövödelmet a tiszta-polgári inségeseknek juttatják.

— **Névváltoztatás.** *Nyikos János* ufjehértői lakos vezetéknevét *Oláh-ra*, *Reisman Malvin* kis-várdai lakos vezetéknevét *Nyiri-re*, — *Czakker József* nyiregyházi lakos, lapunk munkatársa pedig *Csongor-ra* változtatta.

— **Halóházok.** A husvét ünnepe ké helybeli előkelő család tagjait borította gyászba. Április 10-én este 11 órakor *Szeszich Lajosné sz. Juhász Emma* urnó, *Szeszich Lajos* nak, a Nyirvizszabályozó társulat igazgató mérnökének neje, 11-én a reggeli órákban pedig öz. *Nádossy Lajosné* urnó hunyt el. Temetésük kedden délután ment végbe nagy és általános részvét mellett. A két gyászestéről a következő gyászjelentések adtak ki: — *Szeszich Lajos* saját és gyermekei: Béla, Ida, Gyula, Elek és Emma, valamint a rokonság nevében is szomorodott szívvel jelenti felejtethetlen jó felesége, a gyengédén szeretett anyja és jó rokonnak *Szeszich Lajosné* szül. *Juhász Emmának* folyó 1898. évi április hó 10-én esteli 11 órakor, életének 61-ik, boldog házasságának 36-ik évében, rövid szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult hült tetemei folyó évi április hó 12-én d. u. 5 órakor fognak az ág. ev. egyház szertartása szerint a debreczeni-utcai halottas házból a vasut melletti temetőbe örök nyugalomra tetetni. Nyiregyháza, 1898. ápril 11. Áldás és béke poraira! — *Nádossy Dezső*, Emil feleségével: *Algyay Laurával*, *Blanka* férjével Dr. *Hubay Pállal* és gyermekeivel *Balázssal* és *Palmával*, *Szeréna* férjével *Máthé György* és gyermekei *Dezső*, *Edith*, *Giuri*, *Lajos* és *Szerénával*, *Erzsébet*,

Márkus Károly leányával Irénkével, továbbá testvérei Marsalkó Károly, Gusztáv, Vilma özv. Járossy Gusztávné, Geza, Irma és Emma a többi rokonok nevében is szomorodott szívvél tudatják a legjobb anya, nagyanya, anyós, testvér és rokon *Öz. Nádossy Lajosné* szül. Marsalkó Karolinának élete 60-adik évében, hosszas szenvedés után 1898. április 11-én reggeli 5 óraker bekövetkezett gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai folyó április 12-én délután 3 óraker fognak Körteutcai 12. sz. házából a róm. kath. egyház szertartása szerint a morgói temetőbe örök nyugalomra tetetni. Az engesztelő szentmise áldozat folyó április hó 13-ik napján délelőtt 10 óraker fog a helybeli róm. kath. templomban az egek Urának bemutatni. Nyiregyházán, 1898. évi április hó 11-én. Áldott legyen emléke!

— **Ferdinánd — Nándor?** Ma még ugyan — hála a gondviselésnek — nem épen aktuális kérdés, hogy miként fogják nevezni Magyarországot jövődéli királyát, de mert már mostan is, különösen mióta *Ferenc Ferdinánd* főherceg betegségből felépülve a hadseregben oly kiváló tevékenységi kör vezetésével bizatott meg, a sajtó hasabjain hol *Ferenc Ferdinánd*nak, hol *Ferenc Nándornak* nevezik, — nagyon is időszerű volt *Tóth Bélának*, a kiváló publicistának a magyar nyelv féltékeny és hivatott örökének az a tárczázikke, amelyet a két eltérő vitás mód között a szerinte is egyedül helyes „*Ferenc Ferdinánd*” érdekében a *Pesti Hírlap* egyik legutóbbi számában közzétett. *Tóth Bélától* különben is mindig csak tanulni lehet, szívesen ragadtuk meg tehát az alkalmat, hogy ezt az annyira általános érdekű és sok más tekintetben is tanulságos cikket olvasóink számára e számunk tárczarovatában egész terjedelmében közöljük.

— **Kossuth Lajos arcképe.** A márczius 15-én tartott városi díszközgyűlés tudvalevőleg elhatározta, hogy a gyűlésterem számára ő felsége és Kossuth Lajos arcképeit megfesteti. Ennek a határozatnak úgy látszik hamar híre futott a hazai festők között, mert már is több tudakozódás és ajánlat érkezett a városhoz a képek megfestése iránt. Sőt Kovács János debreczeni festő tovább ment. Egy már kész Kossuth-képet át is szállított és megtekintés céljából a városháza nagytermében kiállított. Volt alkalmunk látni a képet, hanem bár szakértőnek nem tartjuk magunkat, elfogadásra, illetve megvetésre jó lélekkel épen-séggel nem ajánlhatjuk. Festője erős hadi labón áll a rajzolás és a távlat összes szabályaival. Kossuthot álva ábrázolja, amint jobb kezével egy asztalkán heverő papírlapra támaszkodik. Az alak teste egy jól kiváltott szinpadat statisztához hasonlít. A haj és szakál az ismeretes 48-iki Kossuth-képek utánzata ugyan, a szemei is kékek, de meredtek és akkorák mint egy-egy berenczei szilva. Az alak virágos szőnyeggel borított padlózaton áll, de ez a padlózat legalább is 30 foknyira meredek, ahelyett hogy vízszintes volna, úgy hogy valódi csuda, hogy le nem csuszik róla. Ugyanilyen meredek az asztalka lapja is, — amelyre a papírlap bizonyára rá van ragasztva, azért nem csuszik le, — s azért nem gyűrődik meg még az asztalka szélen való lehajtásnál sem. — Különösen elhibázott a két kéz rajza kézfél nélkül, majomszerű hosszú szontnelküli ujjakkal, meg a kardot tartó három-színű szinór, amely a domboru mellé körül is igazán szinóregyenezen feszül meg. A színezés sem a legesiké- rültebb, mert például a nyakkendő arany- rojtja teljességgel nem látszik aranyának. — Szóval a képről laikus ember is látja, hogy épen-séggel nem tartozik a mesterművek közé. Mi a magunk részéről egyebiránt a képek beszerzésénél azt tartanók leghelyesebb módnak, ha valamelyik hírnevesebb festőművész művének a másolata szerzetetnek meg. A leg- utóbbi nemzeti ünnepek alkalmából úgy is több kiváló művészünk esetje alól került ki egy Öfelségének, mint Kossuth Lajosnak a

képe s egy jó másolat mindig többet ér egy kontárcsetet alól kikerülő eredetinel.

— **Államsegély az iparos tanonc-iskolának.** A közoktatásügyi miniszter a nyiregyházi iparos tanonc iskola részére az 1897/98-ik tanévre 700 frt államsegélyt engedélyezett és utalványozott ki a nyiregyházi kir. adóhiva- talnál.

— **Csoda gyermek.** Guttman Henrik nyiregyházi kereskedő 5 éves Sándor nevű gyermekét illeti meg ez a ritka epitheton. A gyermek zenei képessége bámulatos. Már koránál fogva sem tanulhatott rendszeresen zenét, s ennek dacára oly kiváló ügyesen játszik zongorán, hogy szakembereknek is élvezetet nyújt. Kottát nem ismer. Ellenben pusztá hallás után a legnehezebb áriákat, sőt komoly zenei műveket is feltűnő precizitással játszik le. Az elmúlt héten Buda- pesten szűkebb körben mutatták be zenei képességét, ahol id. Ábrányi Kornél is jelen volt. Az ősz zene-költő nagy ember elismerőleg nyilatkozott a gyermek ritka zenei talentumá- ról. — A gyermek talentumáról egyebiránt vasárnap, e hó 17-én a nőgyelet hangverse- nyén alkalma lesz a közönségnek meggyőző- dést szerezni.

— **Köztemető Nyiregyházán.** A városi ta- nács tegnap, szerdán délután tartott ülésében felmerült az a kérdés, hogy miután a vasuti temetőnek a vasuton belől eső része már is utjában áll a város terjeszkedésének, nem volna-e időszerű már most gondoskodni arról, hogy ebben a temetőben a temetkezés véleg beszüntettség s helyette más temet- kező hely jelöltessék ki. Hogy a kérdés nem idő előtti, az kétségtelen, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy az elhagyott temetők az egészségügyi törvény értelmében csak az utolsó temetkezéstől számított 30 év múlva vehetők más célra igénybe. — Ha tehát a vasuti temetőbe a temetkezés az 1900-ik évben szüntettetnék is be, csak 1930-ban lehet annak helyére építkezni, már pedig nagyon is valószínű, hogy 1930-ban ennek a temetőnek a helyére az arra-felé terjesz- kedő városnak feltétlenül szüksége lesz. A tanács ebből kiindulva egy bizottságot küldött ki a kebeleblől ennek a kérdésnek tanul- mányozására és az új, esetleg nem felekezeti, hanem köztemető helyének kijelölésével, meg- felelő javaslat tételre.

— **Nyilvános nyugtázás és hálás köszönet.** E lapok mult számában hasonló czímen közzétett kimutatás pótlásul még a követ- kező adományokat nyugtázzuk: Szikszay Pál 3 frt, Márkus Károly 2 frt, Krizán Mihály 5 frt, Rozgonyi József 1 frt, Moga Mihályné 1 frt, Szalóci Gábor 50 kr, és Déry Dánielné (multkor tévesen közöltetett) 25 frt. Fogad- ják mindnyájan az ev. ref. egyház halálját és mely köszönetét. Nyiregyházán, 1898. április 13. Az ev. ref. egyház elnöksége.

**Szédelgés biztosításokkal.**

Lapunk mult heti számában bőven ismertettük annak a bűnügynek a végtárgya- lását, amelyet Fodor Zsigmond biztosítási ügynök ellen három amerikai életbiztosító társaság a nyiregyházi kir. törvényszék előtt tett folyamathatja. A szenzációs bűnperben dr. Friedmann Bernát nagynevű kriminálista védő beszédjét alant bő kivonatban közöljük, magáról az ítélet hozatal napjának lefolyá- sáról következőkben számolunk be:

Dr. Dicsőfi Sándor végtárgyalási előnk a csütörtök reggelre halasztott folytatólagos ülést megnyitván, felhívja a magánpanaszos intézetek képviselőjét, hogy a magánjogi igényekre vonatkozó előterjesztését tegye meg. Dr. *Stiller Mór* lendületes szavakkal esetelte azt a cselzővényt, amelyet Fodor Zsigmond édes anyját eszközül felhasználva, a biztosító intézetek ellen majdnem sikerrel tervezett s kéri a törvényszéket, hogy a biztosítási ügy- leteket, amelyek a végtárgyalás tanúságai szerint az intézetek felrevetésével köttetek meg, hatálytalanítsa.

Ézután következett a végtárgyalás leg- szebb része, dr. Friedmann Bernát szellemes és mély büntető jogi tudással megkonstruált védő beszéde. A termet zsufolóság megtöltő közönség mély csendben feszült figyelemmel hallgatta a tiszta okoskodás, logikus és finom elemzésű beszédet, amely csaknem két óra hosszat gyönyörködtette a hallgatóságot ép úgy, mint a jelenlévő szakembereket. A beszéd hatása percéről-percetre határozottabb volt. Azt lehet mondani, hogy a közvéle- ményt teljesen kicserélte. Mert tény, hogy a közvélemény inkább Fodor ellen s a vád mellett volt hangolva. Dr. Friedmann védő- beszéde után általános lett a meggyőződés, hogy a törvényszék felmentő ítélet várható.

Dr. Edelstein Aladár védőbeszéde leudá- letes és fegyelmezett volt. Érdeme, hogy Friedmannak a bűnper anyagát teljesen fel- ölelő beszéde mellett is szépen érvényesült. Mind két védő felmentést kért.

Dr. Szikszay György alügyész a védők beszédére röviden válaszolt, ragaszkodván előterjesztett vád indítványához.

A délutáni folytatólagos ülésen dr. Friedmannak a vád képviselője replikájára tett néhány rövid észrevétele után a törvény- sek ítélet hozatal végett visszatvonult. Csak- nem három órai tanácskozás után hirdette ki dr. Dicsőffy Sándor az ítéletet, amely az *összes vádlottakat felmentette* a terhükre rótt bűneselekmény vádjá és következményei alól.

Az ítélet indokolása csaknem felórá- tnyi igénybe. Dr. Dicsőfi kiváló jogi tudás- sal csoportosította azon indokokat, amelyek Fodor bűnösségét valószínűsítik, s meggyőző világossággal azokat, amelyek kizárják Fodor biztosítási ügyleteinél a büntelhetőséget.

A négy napig tartott végtárgyalás ezzel véget ért.

Dr. Friedmann Bernát védőbeszédje a következő:

*Nagyságos Elnök úr!  
Tekintetes kir. Törvényszék!*

A biztosítási ügy közgazdasági jelentő- ségéről megoszlanak a vélemények. Sokan vannak, akik boldog dolognak tartják s azt állítják, hogy jobban cselekszenek mindenki, ha azokat az összegeket, a miket valamely biztosító társulatnak fizet be időnként, a takarékpénztárba helyezné, végeredményben jobb helyzetben lenne, mert megtakarítana mindazon összegeket, miket a biztosító tár- sulatok az ő pénzéből az ügynököknek, a részvényeseknek, az igazgatóknak és egy sereg hivatalnoknak elfizetnek.

De ezeknek nincs egészen igazuk, mert azokra nézve, akik a biztosítási díjakat 20—30 évig fizetik, ez áll ugyan, de nem áll azokra, akik esetleg 2-, 5- vagy 10 év múlva hal- nak meg.

Miután pedig ilyen eshetőségek ki van téve a legegészségesebb ember is, nyilván- való, hogy ha közgazdasági tekintetben a biztosítás nem is emeli a közvagyon, sőt apasztja egy sereg hivatalnok és részvényes javára, az egyes ember szempontjából még is ajánlatos.

A baj csak az, hogy a biztosító társut latok némelyike sokszor elvonja ezen előny- az egyestől s fizetnek ugyan szó nélkül, ha valaki 30 éven át viselte terhét s tulajdon- képen csak saját pénzének a felét kapja vissza, — fizetnek rövid idejű haláleseteknél is akkor, ha nagyon előkelő vagy ismert egyenekről lévén szó; ezen coulantenciával reklamot csinálni, azt hirtáplilag megköszö- netni lehet. — Ha azonban nem előkelő és ismert nevű emberekről van szó s a halál- esetet esetleg nem hosszú évek multán állt be, a legkisebb ürügynél rendszerint annyi bajt csinálnak, hogy elmehat a kedve a biz- tosítástól.

S e tekintetben éppen az amerikai tár- sulatok excellálnak. — Valóságos regényeket tesznek közzé azon véletlenségekről, hogy mily nagy összeget nyert egyik-másik csalá- d 1—2 évi befizetés után. Ez roppantul alkalmas, hogy az embereket lépze csalja és viszonyaikat tulhaladó biztosításokra esábita.



De ezen ritka esetek is nagyon jók a reklám csinálás szempontjából, — mert nem az ingerli ám az embereket biztosításra, ha azt hallják, hogy valaki 30—40 évi befizetés után vissza kapja a befizetett pénz egy részét, hanem az, ha hallja, hogy valaki 1—2 évi befizetés után kapott egy nagyobb összeget.

A biztosítások fele rendszerint megszűnik 1—2 év után, mert az illető nem bírja a magas díjak fizetését. — A befizetett díj tehát odavész. Egy negyede kihúzza a harmadik év utánig, de aztán stornozza a biztosítást. Az ilyen vissza kapja ugyan a befizetett díjak egyharmadát, de a kétharmad odavész. Csak egynegyed része a biztosítottaknak, a különösen vagyonosak viszik tovább a dolgot.

Az üzlet brilláns üzlet tehát a biztosító társulatokra nézve, mert ők azokon is nyerne, akik sokáig fizetnek be, azokon is, akik belebuknak.

Annál helytelenebb tehát, hogy oly esetekben alkalmatlannak látszik lenni reklám csinálásra: rendszerint nem fizetnek, ha korán állott be a haláleset, hanem megzaklatják úgy az illetőket bűnügyi és ezüvis uton, hogy végül örülnek, ha száraz bőrrrel menekülhetnek.

Ilyenkor neki menesztik annak a vidéknek legteljesebb tisztviselőjüket, kikutatják, hogy kik állanak az illető családdal ellenséges viszonyban. Ami pletykát ezeknél beszerezhetnek, azt mind összegyűjtik. Innét elmennek a vidéki orvosokhoz, felbiztatják azokat, hogy jó díjazás mellett ezután ők lesznek az intézet szakközgei. A kétes existenciákat felkeresik, egyiket ügynésséggel, a másikat más előnnyel magukhoz hívják s aztán csakhamar meg is van az anyag a nagy bűnvizsgálathoz.

Valóságos gyönyörűség és boldogság tehát ilyen társulatoknál biztosítva lenni!

A ki nem hiszi, olvassa el ezen per adatait.

Először is azt fogták reá a vádlottra, hogy edes anyja a biztosításkor nem 59-, hanem 69—70 éves volt. — Ez ugyan még akkor sem állapítaná meg a család végét, ha így is lenne, mert anyakönyvek híjában a gyermek csak nem tudhatja edes anyja korát? Ha tehát az 59 évesnek mondja magát, el is lehet.

Azonban e vádpont nem is igaz.

E tekintetben sikerült ugyan néhány tanút állítani panaszosoknak, akik emlékezet útján és kombinációk segítségével hol 66—68-, hol 71 évet hoznak ki. Ez azonban már önmagában is értékteleni e tanúk vallomását, mert ha 71 éves is, meg 66 éves is lehet, akkor ép úgy lehet 59 éves is.

De ezen tanúkkal szemben áll még egy másik eszmé tanu is, akik részt mert közeli rokonságban állottak a néhaival, részint mert ismerték fiatal kora óta, részint mert előttük ilyen korunk mondta mindig magát, sokkal pozitívabb alapon egybehangzólag azt igazolják, hogy a néhai 1895-ben, midőn t. i. a biztosítások nagyobb része történt, tényleg 59—60 éves volt, akiknek vallomása tehát már csak azért is több hitelt érdemel, mert nem mutat olyan szembeszökő eltéréseket, mint a minőket a terhelő tanúk vallomása mutat.

Ezen utóbbi vallomásokat megerősíti a beszerzett házassági kivonat, mint közokirat is, a mely szerint Friedmann Betti házasságra lépésekor, vagyis 1856-ik évi május hó 6-án 21 éves volt, amihé ha hozzá adjuk az 1856. és 1895. közötti 39 évet, kijő, hogy 1895-ik évi szeptember, október havában tényleg 59—60 éves volt.

Ezen házassági kivonat csak a házasság megkötésének tényére és idejére nézve képez ugyan fellétlenül bizonyító közokiratot. De mert nincs semmi ok feltételezni, hogy akkor akár a vőlegény, akár a menyasszony kora hamisan mondatott volna be, hisz az időben

ezekre a biztosításokra nem gondoltak mert a nő és férfi közötti korkülönbség is éppen a szokásoknak megfelelt, ezen közokmányainl szemben az ellenkezőt emlékeztet és kombinációk alapján bizonyító tanúk vallomása még akkor sem jöhetne tekintetbe, ha ugyanily kort bizonyító más tanúk nem is léteznek.

Pedig, mint kiemeltem már, léteznek.

Az előrehaladottabb korra alapított gyanuok tehát bizonyítottak nem tekinthető. Sőt bizonyítva van az, hogy a panaszosok a közös detektívük Weltmann Sámuel utján megszerzett házassági anyakönyvi kivonattól, vádfeljelentésük beadásakor jól tudták, hogy vádjuk e része valótlan s ők ezen mentő okmány szándékos elhallgatásával még is megtehték azt.

Ezen tényre fenn is tartom a jogot, hogy a vádlókat annak idejében feleletre vonhassam hamis vádaskodás miatt.

A második vádpont, melyre a panaszos vádjukat alapították és alapítják még mostan is, az, hogy a vádlott edes anyja a tüdővész előrehaladott stádiumában lett volna, midőn biztosítva lett s ez rosszhiszeműleg eltírtoltatott volna.

Ezzel is úgy vagyunk azonban, hogy még ha igaz lenne is, hogy n-hai Fried Ferencné tüdővész beteg volt, sem az nincs bizonyítva, hogy az elhunyt ezt tudta, még kevésbé azt, hogy a vádlott tudta volna ezt. A terhelő tanúk fellepő orvosok egyike sem állítja legalább, hogy ezen tapasztalását akár az elhunyttal, akár a vádlottal közölte volna.

Ha pedig elhallgat valaki valamit, amiről nem bír tudomással, azt betudni neki nem lehet.

De nem is igaz az, hogy Fried Ferencné idült tüdővészben vagy abban halt volna meg.

E tekintetben is sikerült Weltmann Sámuelnek egy néhány orvost és egy patikust szerezni, akik az orvosi titoktartás megsértésével, pozitív adatok nélkül, gondolomra bizonyítványokat adtak ki, hogy Fried Ferencnének ők előrehaladott tüdővést ismertek fel, vagy ilyen betegségnél használni szokott gyógyszerrel rendeltek avagy adtak ki.

Ezen bizonylatok közül a Róthfux János és dr. Springer József bizonyítványai, melyeknél még az sem bizonyos, hogy férfinek vagy nőnek adták-e a kérdésben forgó szerek, egészen tekinteten kívül hagyandók.

Szóbajohetnek tehát csak dr. Vadas József, dr. Horváth Géza és dr. Kain József bizonyítványai. E bizonyítványok is azonban erősen lerontja azon körülmény, hogy ezen orvosok egyike sem állítja, hogy ily észleletéről akár a betegnek, akár valamelyes hozzátartozójának szólt volna.

Ezen tanúsítások egyebb gyengéiről nem is szólok. Elég arra utalnom, hogy fizetésért lettek kiállítva.

Pedig ily kérdésben az orvos is, már mint tanu szerepel. — Már pedig a pénzért tanuskodó tanu vallomása figyelmet nem érdemel.

Ha tehát semmi ellenbizonyíték nem lenne, akkor sem sokat nyomnának e bizonylatok.

Csakhogy ugyanannyi orvos, akik szintén kezelték, vagy megvizsgálták az elhunytat, még az ellenkezőt is bizonyítja.

Ha három orvos A-t mond, akkor el lehetünk készülvé reá, hogy másik három orvos bizonyosan B-t fog mondani. Weltmann egészen jól speculált tehát, midőn a tüdővést nem tanúsító orvosokkal szemben más három orvost állított fel. Bizonyos lehetett, hogy ezek mások fognak mondani.

Hogy esetleg a két csoport közül melyik volt tévedésben, nehéz lenne ugyan eldönteni, mert az nem épen ritka dolog, hogy az orvosok tévedni is szoktak a diagnosztikában. Tudjuk, hogy néha reá mondják valakire, hogy 1—2 hét alatt meg kell halnia, s az mégis felgyógyul; még többször, hogy nincs semmi komoly baja, s egyszerre csak arra

ébred a tudós doktor ur, hogy meghalt a patiense.

Azonban ez esetben esetleg nem nehéz eldönteni, hogy a két csoport közül melyiknek adandó nagyobb hitel.

Megmutatja a bonczjegyzőkönyv és az igazságügyi orvosi tanács.

Mindkettőből kitűnik, hogy azon doktor urak, akik előrehaladott tüdővést diagnosztizáltak, alaposan felöltették a biztosító társulatokat, mert a tüdőben sem a bonczoló orvosok, sem pedig az igazságügyi tanács, azon fiziologiailag elváltozásoknak, melyek ezen betegséget kísérni szokták, még a nyomára sem akadtak.

Sőt az igazságügyi orvosi tanács egyenesen megerősíti a kezelő orvos által adott azon véleményt, hogy Fried Ferencné haszhártyagyulladásban halhatott meg, valamint megerősíti azok véleményét is, akik azt állítják, hogy tüdővésznek az elhunytat nem tapasztalták.

Megengedik a tisztelt falusi doktor urak, hogy az ország igazságügyi orvosi tanácsának véleménye csak bir annyi súlylyal, mint az ő véleményük.

Ez a vádpont tehát nemesak hogy bizonyítva nincs, de szégyenletes megczafolásban is részesült.

A harmadik vádpont az, hogy a családi kisérlettel eszmei halmazatban, hamis okiratok is készítették.

E tekintetben a táblai vádhatározat nem jelöl meg tüzesen, hogy melyik okmányokat s az okmányok melyik részét érti. Azért ha nem is részletesen, de csoportosan mindkét rendű okmányokra, az ajánlatokra és folyósításra vonatkozóakra egyaránt kell kiterjeszkednem.

Ami a biztosítási ajánlatokat illeti, csak egyre nézve forog fenn azon körülmény, hogy az nincs a biztosított által sajátkezűleg aláírva. Erre nézve is azonban kétségtelen, hogy az az elhunyt jelenlétében és tudtával lett az ő kívánságára, mert éppen az ujjá fajt, nem ugyan a vádlott neje, hanem maga a vádlott által aláírva, akire nézve az is bizonyítva van, hogy máskor is megbizta az anyja, hogy nevét írja alá.

Azonfelül valamennyi biztosítási ügyletre vonatkozólag igazoltatott, hogy az er deti biztosítási kötvények a társulatok részéről postai uton, — közvetlenül a biztosítottnak küldettek meg. Az tehát, hogy az elhunyt akár ezen, akár a többi biztosításról nem tudott volna, ki van zárva.

Hogy ezekben az ajánlatokban nincsen megenlítve az állítólagos tüdővész, semmi jelentőséggel sem bír, mert tényleg nem volt tüdővész.

Hogy a hörghurutot nem írta be, az sem bir semmi jelentőséggel, mert csak olyan betegségek elhallgatása bir fontossággal, melyek a biztosítási ajánlat elfogadására, vagy visszautasítására bírhatnak befolyással. Ilyennek pedig csak a komoly szervi szívhibajok, — nem pedig a nátha, vagy a közönséges köhögés — tekintetnek.

Az ajánlat különben valamely jogot sem nem ad, sem nem szüntet meg. A társulat elfogadhatja, vagy visszautasíthatja azt, — esetleg megvizsgáltathatja a biztosított saját bizalmi orvosa által is. Ennélfogva nem is oly irat, mely a btk. 401. §-a alá eshetnék.

A haláleset bejelentési levelekről igazolva van ugyan, hogy azokat a vádlott utasításra folytán annak neje írta alá. — De ezek meg egyáltalán jelentőség nélküli értesítvények, amelyek valamely jog létezését vagy megszűntét bizonyítani még kevésbé alkalmasak. — A kedvezményezettek által különben meg is volt bizva, hogy a folyósításhoz szükséges lépéseket megtegye.

Hogy pedig az értesítő levelek ilyenén módon való elküldése minden czélzat nélküli volt, — legjobban bizonyítja az, hogy a „Gresham”-hez szóló értesítvényt is Fodorné írta alá, pedig ennél már jogörvényes bírói

halározat állapította azt meg, hogy a biztosítási ügylet nem kifogásolható s ennél még arról sem lehet szó, hogy Fodor bujkálni akart volna. Fontosak azonban tagadhatatlanul az ezután kiállított folyósítási okiratok. De ezekre nem forog fenn kétség, hogy az ezeken levő aláírások valódiak.

Csupán azok tartalma iránt támaszthatnak kételyek a tekintetben, hogy t. i. valótlan lenne az, hogy az elhunyt 60 évesnek mondatott, és valótlan lenne az, hogy Fried Ferencné hashártyalobban elhaltnak mondatott.

Azokban miként kimutattam már, nincs bizonyítva, hogy a folyósítási okmányokban előforduló ezen állítások valótlannak lennének.

Az okmány-hamisítás tényállása tehát meg nem állapítható.

A tisztelt magánvádló urnak vannak azonban még más érvei is, melyekkel a családi kísérlet tényállását megállapíthatónak véli. Ezek ugyan teljesen jelentőség nélküliek, ha egyszer a főbb vádpontok nem igazoltattak. De mert az érvek jellemzők, éppen a magánpanaszosok roszhiszeműségére nézve, nem hagyhatom azokat minden megjegyzés nélkül.

Első ezek között az, hogy a vádlott családi szándékára mutat, hogy édes anyja szegényes viszonyainak meg nem felelő nagy összegre biztosított.

Azokban tudjuk, hogy a biztosítási díjakat nem az édes anyja fizette, hanem a vádlott, ez pedig ha nem is volt vagyonos, de megkeresett évenként mégis mintegy 10000 frtot s tudjuk azt is, édes anyjának és nővéreinek ő volt a támogatója. Így aztán teljesen érthető, ha arra szánta magát, hogy inkább elfizet most, míg fiatal és munkaképes, évenként; néhány ezer frtot, csakhogy aztán évek múlva, ha édes anyja elhal, magáról is, nővéreiről is gondoskodva legyen.

A második mellékkörülmény, melyet a családi szándék igazolásául felhoz a magánvádló az, hogy a vádlott nem egy helyen, hanem négy intézetnél eszközölte a biztosításokat.

Csakhogy e tényből nem lehet családi szándékra következtetni, mert teheti az illető e megosztást azért, mert mindig nagyobb a biztonság, ha az összeg több társulat közt oszlik meg. Teheti e megosztást azért, mert úgy a biztosítás felvételénél, valamint a fizetésnél is rendszerint kevésbé nehézkesek a társulatok, ha nem igen nagy összegről van szó, ép úgy, mint ha valaki 20000 forintnyi személyi hitelt akar szerezni, hogy ezt könnyebben kaphatja meg, ha négy pénzintézetnél 5—5000 frtot kér megszavaztatni, mintha egyenlő 20000 forintot. Teheti szeszélyből is. Elhöz senkinek semmi köze. A törvény nem tiltja, hogy egy és ugyanazon személy akár 10 társulatnál is biztosíthassa magát.

Az ezen tényből vont következtetések meg nem állnak tehát.

A harmadik ténykörülmeny, melyet felhozunk, az, hogy nem maga közvetítette a biztosításokat, hanem ezzel másokat bízott meg. Ó maga félre állt.

Én ugyan nem tudok szabályt arra, hogy éppen csak az érdekeltnek kellessék a biztosítási ajánlat benyújtását közvetítenie, másnak meg nem, de ha már ebből is gyanúkat farag a megszorult vádló, hát megmondom annak valódi okát, hogy miért nem közvetítette önmaga a vádlott ezen ügyleteket. Megmondta ezt különben már a vádlott is.

Ó ugyanis a „Gresham“-nak rendes ügynöke volt.

Két oka volt tehát a személyes közvetítéstől tartózkodni.

Az egyik az, hogy saját társulata nem kevésbé vette volna rossz néven, ha értesül esetleg arról, hogy saját állandó ügynöke más társulatoknak visz biztosításokat.

A másik ok pedig az, hogy egy kis hazárdirozás tagadhatatlanul mégis volt ezen biztosításokban. Nem kell azért rosszra gondolni. Mindenki azzal hazárdíroz, ahihez ért,

vagy érteni vél. Az egyik kártyával; a földbirtokos, ha péld. o. a birtoka területével arányban nem álló sok repcztét vet egyszerre; — a gabonakereskedő, ha nagy kötésekét csinál stb.

Ha jól út be, meggazdagodhatik. — Ha rosszúl, főnkre is mehet.

A vádlottal is megtörténhetett volna, hogy 8—10 évig is fizethette volna a biztosítási díjjakat.

Miután azonban 3 évi fizetés után úgy hagyhatja abban a biztosítást, hogy a befizetett díjjak egyharmadát vissza is kapja, a risico nem is volt valami szerfelett nagy.

A saját biztosító társulatának bizalmát azonban, mely nagy összegek erejéig bízott meg benne, az ily hazárdírozás esetleg mégis megingathatta volna egy kissé. Minden gonosz czélzat nélkül is érthető volt tehát, hogy nem kívánta dobra verni azt, hogy ez ügyletek tulajdonképpen az ő ügyletei.

Nagy dolgot csinál a vád abból is, hogy a biztosított az ajánlatban „fakereskedő és földbérleti özvegyének” van mondva. Érthető lenne e vád, ha a fakereskedő és földbérleti özvegyeséggel okvetlenül valami nagyobb vagyoni állapot is kapcsolatos volna. — Ámde tudjuk, hogy vannak nagyon szegény fakereskedők és földbérletiek is. Még inkább vannak ilyenekből hátramaradt szegény özvegyek. Ha súlyt fektet ilyesmire a biztosító társulat, tessék azt kérdezni, hogy mennyit tesz a vagyona, de ha ezt nem teszi s kivált ha az illetőnek férje csakugyan fakereskedő és földbirtokos volt, ebből vádat faragni nem lehet.

Abból is nagy dolgot csinál a vád, hogy úgy a biztosítási ajánlat mikénti felszerelését, valamint a folyósítási okmányok mikénti kiállítását a vádlott intézte.

De hát ki nem tudja azt, hogy a biztosító társulatok annyi mindenféle formalitással övedzik körül magukat, hogy ugyancsak jól kell vizgánia a biztosítottnak, hogy aztán belé ne kölhessenek. Innét van aztán, hogyha van a családban valaki, aki ért a dologhoz, az csinálja meg a dolgot, még ha anyagilag nem is érdekelt a dologban.

Még indokoltabb ez, ha az a valaki anyagilag is érdekelt.

Ebből sem lehet tehát semmi terhelő dolgot levezetni.

Nem megyek az apró ráfogások további czáfolatába. Ha egyszer a kor és az egészségi állapot tekintetben nem volt igazolható a megtévesztés, még kevésbé a tudatos megtévesztés, akkor a többi kicsinyességek szóra sem érdemesíthetők.

De két körülményt, amelyről a vád szeretne hallgatni, megakarok még végeztesül említeni.

Az egyik az, hogy miként Deutschländer Lipót és dr. Kiss Jenő nyilatkozataiból kitűnik, hogy az „Equitable” társaságához benyújtott orvosi vizsgáti bizonyítványban oly megjegyzés („alkalis”) lévén, melynél fogva a biztosítást elfogadni nem lehetett volna, nem a biztosítás lett visszautasítva, hanem visszaküldött a bizonyítvány a végül, hogy az orvos e szót húzza keresztül.

A másik jellemző körülmény, hogy midőn Horthy Peter úgnök a biztosítási ajánlatot a Mutual társulathoz benyújtotta, azonnal tudták, hogy ez Fodor biztosítása s most ez a társaság mégis azt panaszolja, hogy a Fodor Zsigmond érdekelt voltát eltitkolta.

Ez pedig egyáltalán jellemző a biztosító társulatok furlangjára.

Amíg arról van szó, hogy ők szedjék ki a publikum zsebéből a biztosítási díjjakat, nekik minden jó, nincs kifogásuk semmi ellen, de ha esetleg úgy fordul a dolog, hogy nekik kell fizetni, akkor játszák a megcsalottat, mozgásba hoznak fűt-fát, polgári és büntető bíróságokat.

Ezuttal azonban, azt hiszem sikertelenül.

Kérem a vádlottat felmenteni.

## CSARNOK.

### Kirándulás az erdőbe.

Irta: Páfrány.

Reczegény Pál ur megígérte nejeinek még jóval az ünnepek előtt, hogy nagyobb kirándulást rendez a kepesi erdők felé, de csak ünnep harmadnapján, mert husvét első és második napján annyian vannak künn a szabadban, hogy minden fa alá jut egy üdülő, és egy-egy enéklő pinytökének átlag három hallgatója van.

— Tehát csak ünnep harmadik napján megyünk.

Önagysága összehűzött szemöldekekkel hallgatta Pál ur érveit, keresvén az elhalasztás esetlegesen elrejtett okait s az eredménytelen vizsgálat után belegegyezőleg intett fejével.

Harmadik nap délutánján csomagokkal terhelten neki vágtak a homokos utnak, mely a kepesi erdők felé visz.

Elöl ment Fericez, a Reczegény pár büszkesége (immáron harmadik gimnáziumba jár) mellette lépkedett Etuczi az aranyos szöske baba, rézsás arczán hatalmas karmolással, melyet Fericetzől kapott ünnepi viaskodása közben. Fericez tegnap ama régi kedves szokást betartva, locsolódni ment szerte a városban, egy hajdan bikszádi vizet tartalmazó üveggel, melyben otkolonnal szagosított és kárminnal pirostitott viz volt és buzgó fáradozása eredményeként tizenhöz himes tojást, két czukor tojást, négy narancsot, negyven darab kalácsot és hat krajczárt keresett.

Etuczinak megtetszett az egyik czukortojás, előbb alkuba lépett szeretett bátyjával, de a mikor látta, hogy megegyezésre nem fognak jutni békés úton, erőhatalommal igyekezett magáévá lenni a megkedvelt jószágot s a kifejtett páros viaskodás maradványa az a csinos karmolás. Az igaz, hogy a czukor tojás összetört, de Fericez egészen megnyugodott nagy vesztésében, midőn látta hugocsájá arczán diadala jeleit.

A gyerekek mögött a házaspár haladt kart karba öltve szapora léptekkel.

Végre elérték az erdőt.

A gyerekek újjongva rohantak előre. — Fericez letéve a csomagokat nagy bukfenckel fejte ki szive áradzó örömet, de midőn Etuczi is elakarta sajátítani a lelkesedés eme nyelvének nyaktörő szavait, közbelépett a mama és megtiltotta kedves leánykájának a további bukfenccézést, nehogy fejébe menjen a vér.

Lassan haladtak előre a fák között.

Reczegény úr természetudományi és botanikai előadásokat tartott okuló nejeinek, e közben felfedezte, hogy az evel a kabócza-tól származik, a mit nagy hajlandósággal az ugrádozásra is bizonyít s hogy a fellegek, melyek szöke bodros feje lenevettét rájuk a rügyező ágakon át jobbára fűstből, néha vízből és igen gyakran kőporból vannak. — Nagy hegyek között tudniillik igen erősen fű a szél és az erős légáram folytonosan koptatja a sziklákat; a kopás következtében levált apró részecskék a vonzás következtében felhökké tömörülnek.

Ha a vonzás a rendszeren nagyobb, akkor kődarabbá állnak össze a felhőrezsek, ebből magyarázható meg az ugnevezett meteorhullás, melyet tévesen a mindennel tisztában levő, de alapszámban semmit sem tudó bölcsök csillaghullásnak tulajdonítanak.

Aztán megemlékezett a most lezajlott hazafias ünnepélyességekről, kifejtette a márczius 15-iki és az április 11-iki napok jelentőségét és ezzel kapcsolatosan elszavalt a Talpra magyar-t, majd elénekelt a Szózat-ot.

Hirtelen iszonyu sikoltozás halatszott; a házaspár ijedségtől megkövültlen ismerte fel a jajveszékelt hangban az Etuczi hangját; lelkendezve futottak a sikoltozás irányában.



s nemsokára borzasztó látvány tárult szemük elé.

Kedves leánykájuk úgy beszorult a kőénybokrok közé, hogy nem mozdulhatott sem előre sem hátra. Szőke fűrtjei bekeveredtek a tuskés ágacskába, míg az előtte nyiladozó ibolyát akarta leszedni.

A megrémült szülők tanácstalanul tipogtak a bokrok körül, míg végre a találékony apa zsebkésével hozzáfogott a galyak levagdálásához. Galy galy után hullott a mentő kés előtt, alá, egyszerre után szabaddá lett Etuczi, habár összetépett ruhával és összekarmolt kezekkel.

A megmentett angyalt sirva csókolta össze mamája. Reczegény ur pedig rémes történeteket emlegetett fel az erdőben elpusztult gyermekekről, majd a galy közé keveredett kos gyönyörű történetét beszélté el a bibliából meghatóttágtól rezgő hangon, s ezzel kapcsolatosan elénekelt egy örökszép egyházi éneket.

— Előre! menjünk a forrás felé!

— De hol van Fericze?

Fericze eltűnt, míg papája a bajba és galyba keverült Etuczi kiszabadításán fáradozott.

— Fericze! Fericze!

Csengelt és zúgott az erdő a fluska nevetől. — Az aggódo hívásra végre kakas-kukorékolás jött válaszul, de a magasból, mintha angyali kakasok kiáltása lett volna.

A szülők arra néztek mire meglátták drága gyermeküket fenn egy nyárfa tetején a mint egy varju fészket szedett ki diadaltól ragyogó ábrázattal.

— Vigyázz lelkem kis fiam, le ne essél!

Etuczi gyors iramodással tartott a nyár felé. Utána eréd papája körülbelül két méter magasról szedte le a fa derekáról, fel akart mászni ő is.

Fericze e közben zsebre rakta a kiszedett tojásokat és lefelé igyekezett.

Kár-kár! Merész vágással csapott le hirtelen egy kálomista varju, a megrabolt fészket bosszút kereső tulajdonosa.

Fericze nem jött zavarba, egy vastag galyon megült mintha paripán lett volna és egy vékony ágacskával vitélül csapkodott a varju felé esataordítást hallatva.

De hamar második s majd harmadik varju is repült elő s nem sokára egész fekete felhő kavargott Fericze körül.

A vitéz most már ijedten ereszkedett lefelé, eközben folyton csipdestek a varjak, erre Fericze eget hasogató rivásban tört ki mitől megrettenek a támadók úgy, hogy bántalmazás nélkül juthatott le az aranyos remegő szüleihez. Zsebeiben persze összetört a kiszedett tojás ezért mamája szeliden dorgálta is.

Reczegény úr ezalatt vérfagyasztó történeteket beszélt el a rabló madarak által megtámadott hegyi pásztorokról s ezzel kapcsolatosan elénekelt egy szép havasi dalt.

Tovább indultak a forrás felé.

Erőszakos esőrtetés támadt a bokrok között.

— Nézzetek oda hamar kiáltott Reczegény úr, dämvdadt fogtok látni.

Mindnyájan oda néztek.

Rongyos csavargó nyargalt előttük át, két kezében az elemőzsiás csomagokat tartva melyet az ijedelme közt ott felejtettek a nyárfa tövével.

Reczegény úr dühordítást hallott neje jajszékelt az aprók sirva fakadtak.

Vége az ozsonnának akár vissza fordulhatunk.

Reczegény úr vigasztalta megriadt övét. Majd hajmeresztő történeteket beszélt el sürű erdőben megláthatott és kifosztott békés emberekről, legyilkolt utasokról s ezekkel kapcsolatosan elénekelt egy busongó gyászalt.

Rovataink egy része térszűke miatt kimaradt.

# 1.000,000 korona nyerhető.

Egy millió

A 2-ik magy. kir. szabad.

## Osztálysorsjáték

50,000 nyereeményének jegyzéke.

A játéktér 9. §. szerint a legnagyobb nyereemény

1.000,000 korona. Egy millió

A nyereemények következőleg vannak beosztva:

Nyereemények	Korona
1 á	600,000
1 .	400,000
1 .	200,000
2 .	100,000
1 .	90,000
1 .	80,000
1 .	70,000
2 .	60,000
1 .	40,000
5 .	30,000
1 .	25,000
7 .	20,000
3 .	15,000
31 .	10,000
67 .	5,000
3 .	3,000
432 .	2,000
763 .	1,000
1238 .	500
90 .	300
47350 .	200, 170, 130
	100, 80, 40 korona.

50000 nyereemény és jutalom 13,160,000

kor. ért. melyek hat osztályban kiosoroltatnak.

(16-2-2)

A 2-ik magy. kir. szab.

## osztálysorsjátékban

a sorsolási program szerint **egy millió koronát**, tehát hatalmas összegű készpénzt nyer a legnagyobb nyereemény a játéktér 9. §. szerint; ennél fogva ezen osztálysorsjáték nagyon előnyös nyeresi esélyeket nyújt; és pedig:

**100,000** eredeti sorsjegy **50,000** pénznyereeményt.

A sorsjegyek felének nyernie kell. Az összes 50,000 nyereemény a mellette álló jegyekkel fel van sorolva és a kormány ellenőrzése mellett hat egymásután következő rövid időközben kiosoroltatik, midőn is a nyert összeg a szerencsés nyerevény készpénzben kifizetetik.

Eredeti sorsjegyeket következő eredeti áron adunk el:

**Egész** eredeti sorsjegy 6 frt — kr.  
**Fél** " " " 3 frt — kr.  
**Negyed** " " " 1 frt 50 kr.  
**Nyolczad** " " " — frt 75 kr.

Az összegnek postautalványon való vétele után azonnal megküldjük a rendes eredeti sorsjegyet az első huzásban érvényvel. Kívánatra utánvétellel is küldjük a sorsjegyeket.

Minden sorsjegyküldeményhez az eredeti huzási programot is megküldjük és minden huzás után bevökint azonnal megkapják az eredeti huzási lajstromot.

Gyakran ezeket kockázatlannak merész vállalkozókba, a midőn a kilitásba helyezett nyereemény nagyon kedveses. — Ennél fogva kockázatlannak egy sorsjegy vételével aránylag oly csekély összegget, a mely által hirtelen nagy töket nyerhetünk.

Sorsjegykészletünk nagyon csekély és gyorsan elfogyhat, tehát ajánljuk, hogy a rendelkezésemre ne késünk és kerjük azokat, lehetőleg azonnal, azonban mindenesetre

legkésőbb f. évi április 25-ig

hozzánk beküldeni.

## Fehér Lajos és társa

a m. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusító.

Budapest, Gizella-tér 5. sz.

\*\*\*\*\*

A leghathatóbb háziser az emésztés szabályosára és kellő vérkeringés előérére, az emésztés és hibás veréseket eltávolításra (az egészségtartásnak alapfeltételei), valamint a gyomorhaj gyors és biztos elhárítására, pl. évsárgalanszre, savanyu felbűvés, felúvadás, hányinger, test- és gyomor-fájdalmak, gyomorgrórs, a gyomor megt-rhelése étellekkel, elnyálkásodás, vértolulás, bélbetegségek, Hámor-hoidok és női betegségeknek 40 év óta sikeresen használtatik:

**Dr. Rosa életbalsama**

Minden gyuladás, sebek és kelések gyógyítására biztos eredményt 1 hszszal tudik Te meggyűlemésnél, sőt mellé megkeményedésnél, mely a gyermekek elválasztása alkalmával szokott előállni, daganatoknál, vérkelesek, genny-dések, köröm kelés, köröm méreg a kéz vagy a lábujjakon, keményedés, dagadás, mirigydagadás és z-iridaganatnál 50 éta sikeresen használtatnak a:

**Prágai házi kenőcs**

**(B. Fagner gyógyszerárából Prága, 303. III.)**

A nevezett balsam feleleszt az emésztés minden munkálkodását, egészségs- és tszta vért érdményez és egy biztos, elterjedt hasznos népházi szer.

1 üveg 50 kr., dupla üveg 1 frt, postán küldve 20 krral több.

A gyógyulás fájdalom nélküli a kenőcs hűsítő hatása alatt.

1 doboz 25 kr., postán küldve 6 krral több.



**Óvás!** Midenki csak a valódi készítményeket kérje B. Fagner gyógyszerárából és figyelembe veendő, hogy a csomagolás minden része Dr. Rosa balsama az oldalt levő gömbölyű védjeggyel van ellátva, ellenben a prágai házi kenőcs csomagolása, az oldalt levő hármszögű védjeggyel van ellátva. Mindenki, aki nekem egy hamisítványt feljelent, jutalomban részesül. — Ezekre menő elismerő nyilatkozatok állanak rendelkezésre.



(38-26-9)

Raktár: Török J., Egger A., Thalmayer és Saitz és Kochmeister utóda  
 Budapest, továbbá Koranyi Imre, Szopók Alfréd gyógyszerészek Nyiregyháza.  
 A készítő főraktára: B. FRAGNER gyógyszerárta, a fekete sas' hoz Prágában. Spornér utca végén 203. sz.  
 Postai megbizások haladéktalanul eszközöltetnek.

## Üzlethelyiség változtatás.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy az eddig Gredig-féle emeletes házban évek hosszú során volt **üveg- és porcellán-üzletemet** a házbér tetemes megtakarítása miatt **iskola-utca 13. számú lakásomba** tettem át, hogy így a nagy boltbér megtakarítása által a nagyérdemű vevőközönségnek módomban legyen **sokkal jutányosabb áron** szolgáltatni ki, minden az üveges szakmába vágó s boltomban található árukat.

A n. é. közönség szíves pártfogásáért esedezve, maradok Nyiregyháza, 1898. április hó.

alázatos szolgáljuk:

**Eles Lajos,**  
üveg kereskedő

Ad. 912/1898. P. szám.

## Árverési hirdetmény.

Alóírott kiküldött irnok az 1881. évi LX. t. cz. 102. §. értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagykállói kir. járásbíróság 625/98. P. számú végzése által Ferenczy Bertalan végrehajtható javára, Marján Mihály ellen, 1809 frt tőke és eddig összesen 29 frt 50 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt végrehajtás alkalmával bir ilag le és felülfoglalt és 10.000 frira becsült dohánypajta, ökrök és ménlovakból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek a 9.2/98. P. sz kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Nagy-Káll: házáján és alperes lakásán leendő eszközzelésére 1898-ik év **április hó 16-ik napjának délután 2 órája** határidőül kitűzték és ahhoz a venni szándékozók ezennél oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladtni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. törv.-czikk 98 §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Nagy-Káll, 1898-ik évi április hó 2-ik napján

**Benedek Lajos,**  
kir. bírósági irnok.

(24-3-2)

(25-1-1)

Legnagyobb nyeresemény legszerencsésebb esetben

# 1.000,000 korona.

Az összes 50,000 nyeresemény jegyzéke.

A legnagyobb nyeresemény legszerencsésebb esetben

**1.000,000 korona**

A nyeresemények részletes beosztása a következő:

Korona	
1 jutalom	600000
1 nyer. á	400000
1 " "	200000
2 " "	100000
1 " "	90000
1 " "	80000
1 " "	70000
2 " "	60000
1 " "	40000
5 " "	30000
1 " "	25000
2 " "	20000
3 " "	15000
31 " "	10000
67 " "	5000
3 " "	3000
432 " "	2000
763 " "	1000
1238 " "	500
90 " "	300
31700 " "	200
3900 " "	170
4900 " "	130
50 " "	100
3900 " "	50
2000 " "	40

50,000 nyer. és jut. összesen **13.160,000**  
melyek hat húzásban soroltatnak ki.

A második nagy magy. kir. osztálysorsjáték nemsokára ismét megkezdődik

**100,000** sorsjegyre **50,000** újból **nyeresemény**

jut, vagyis az oldalát levő nyereseményjegyzék szerint az összes sorsjegyek fele feltétlenül nyerni fog.

A nyerési esélyek tehát, amint már általánosan ismeretes, óriásiak.

Szíves mielőbbi megrendeléseknél eredeti sorsjegyeket a tervszerű eredeti árban és pedig:

egy egész I-ső oszt. eredeti sorsjegyet 6 frt.  
" fél " " " " " 3 frt.  
" negyed " " " " " 1 frt 50 kr.  
" nyolczad " " " " " 75 kr.

küldünk szét utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése ellenében.

A húzások után megküldjük tisztelt vevőinknek a hivatalos húzási jegyzéket, hivatalos tervezetek pedig díjtalanul állanak előre is rendelkezésre. Amint ismeretes, a húzások a magy. kir. kormány ellenőrzése mellett nyilvánosak és azoknál mindenki megjelenhetik.

### Kiváló szerencse

kedvezett főrudánkunk az I. magy. kir. osztálysorsjátékban, a mennyiben már az előző osztályokban (az első öt osztályban) **100,000, 30,000, 5000,** valamint számos **2000, 1000, 500** és **300** koronas nyereseményt nyertek főrudánkunkban, melyeket a szerencsés nyerőknek ki is fizettünk.

Ajánlatos ennélfogva a II-ik magy. kir. osztálysorsjáték I-ső húzásához a megrendeléseket **mielőbb hozzánk juttatni.** Emlékeztetünk: az első sorsjátéknál hangzatosított azon többszöri figyelemzetésünkre, hogy röviddel az első osztályú húzás előtt az első osztályú sorsjegyek elkelnék; és igazunk is volt, mert még közvetlen az első osztály húzása előtt a bel- és külföld elaraszott bennünket rendelményekkel oly annyira, hogy a későn érkezőket legnagyobb sajnálatunkra már nem eszközölhetők.

Kérjük tehát a rendelményeket az első osztályhoz mielőbb, mindenesetre azonban legkésőbb

**április hó 21-éig**

hozzánk beküldeni, mert csak ez esetben ígerhetjük ezek biztos eszközését.

## TÖRÖK A. és TÁRSA

a m. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusítói

**BUDAPEST,**

**V., Váci-körút 4/A.**